

Філософія життя в романі В. Єрмоленка «Ловець Океану. Історія Одиссея» крізь призму протиставлення: стилістико-синтаксичний аспект

Юлія Калашник

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української мови,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна;
(Харків, майдан Свободи, 4, 61022, Україна);
e-mail: kalashnyk_julia@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0003-2737-8612>*

Протиставлення є одним із визначальних стилістико-синтаксичних прийомів розгортання оповіді в романі Володимира Єрмоленка «Ловець океану. Історія Одиссея». Контексти з протиставленням у цьому творі відзначаються філософською глибиною і мають різноманітну структуру, але ще не були об'єктом системного вивчення, що й зумовлює актуальність їх лінгвістичного дослідження. Мета пропонованої студії – з'ясувати особливості вербалізації протиставлень та їхні функції в мові роману. Протиставлення є показовим смисловим і конструктивним елементом мови аналізованого твору. Надзвичайно активне використання протиставлення зумовлене переосмисленням головним героєм реалій життя. Вимальовується своєрідна тріада: переосмислення – повернення – протиставлення як складник одкровення. Різні за структурою і лексичним наповненням протиставні конструкції передають внутрішні роздуми персонажів, здебільшого Одиссея, критичну оцінку ним власної поведінки, дій оточення. Досить часто антитези базуються на антонімах, розташованих поряд або дистантно. У тексті роману протиставлення із сполучником *але* є частотним прийомом організації не тільки складносурядних речень, а й надфразних єдностей. Останні подекуди пов'язані протиставленнями як рефреном. Письменник посилює текстотвірну вагу протиставлення шляхом винесення в окремі абзаци надфразних єдностей, парцелюванням, пунктуаційним виділенням. Протиставна семантика увиразнюється синтаксичним паралелізмом, повторами, хіазмом, рефренами. Найчастіше контрастність поєднується із запереченням, що теж становить специфіку оповіді цього роману. Автор використовує риторичні прийоми посилення антитечної думки. Експресію відзначаються багаточленні протиставлення. Антитеза в мові роману нерідко лежить в основі афористичних висловів. Отже, конструкції з протиставленням слугують створенню експресивних мікробразів художнього твору, а також є складниками його композиційної організації.

Ключові слова: антитеза, протиставні конструкції, надфразна єдність, парцеляція, риторичний прийом.

У процесі пізнання світу людина накопичує досвід, який дає їй можливість згодом переосмислювати події та явища життя, усвідомлюючи справжні цінності. Міркування досить часто базуються на зіставленні та протиставленні, які мають філософські, логічні, психологічні чинники творення. Такий спосіб розгортання думки втілюють відповідні синтаксичні структури, антитечні за своєю природою, які активно функціонують у мові філософського роману В. Єрмоленка «Ловець Океану. Історія Одиссея».

У лінгвістиці протиставлення (антитеза) є стилістичною фігурою, яку досліджують серед інших засобів виразності на різноманітному матеріалі в аспекті визначення ідіостильових рис. У ході зіставного аналізу творів київських «неокласиків» та поезії Яра Славутича Т. Полякова і О. Решетняк серед засобів експресивізації розглядають мовний контраст, зокрема способи його вираження та стилістичні функції [10]. Г. Губарева і Ю. Калашник досліджують структуру й функції антитези в інтимній ліриці Ірини Фотуйми [2].

І. Лощина аналізує протиставлення в мові психологічної прози Ірен Роздобудько [8]. Р. Стефурак розглядає лексико-синтаксичний контраст як стильову доміную і засіб конструювання поетичних текстів Богдана Томенчука [12]. С. Єрмоленко, застосовуючи лінгвософську й лінгвокультурологічну рецепцію мовотворчості Лесі Українки, акцентує те, що «антитечне мислення поетеси сприяло естетизації в українській культурі мовно-естетичних знаків, що мають понадчасове значення» [5, с. 23].

Зосереджуючи увагу на синтаксичній природі антитези, Н. Гуйванюк окреслює типи протиставлень у межах простого ускладненого речення та різних типів складних, а також надфразних єдностей. Мовознавиця простежує семантико-синтаксичні відношення, зокрема зіставлення, протиставлення, невідповідності й контрасту, які формують антитезу, а також виділяє такі типи антитечних конструкцій, як парадокс, акротеза, амфітеза, антиметабола [3].

Протиставлення є одним із визначальних стилістико-синтаксичних прийомів розгортання оповіді в романі українського письменника,

філософа, журналіста Володимира Єрмоленка «Ловець океану. Історія Одиссея» (2017). Контексти з протиставленням у цьому творі відзначаються філософською глибиною і мають різноманітну структуру, але ще не були об'єктом системного вивчення, що й зумовлює актуальність їх лінгвістичного дослідження з урахуванням специфіки жанру філософського роману.

Мета пропонованої студії – з'ясувати особливості вербалізації протиставлень та їхні функції в мові роману «Ловець океану. Історія Одиссея». Завдання дослідження: виявити способи реалізації протиставлення з урахуванням лексико-синтаксичного наповнення відповідних простих і складних конструкцій, а також надфразних єдностей; простежити смислові й текстотвірні функції антитетичних структур у мові твору. Предмет дослідження – стилістико-синтаксичні особливості організації оповіді цього роману. Функційний аналіз протиставних конструкцій твору здійснено з використанням описового, компонентного та контекстного методів.

Роман В. Єрмоленка привертає увагу дослідників мовним багатством, глибиною думки, жанровою своєрідністю, естетикою художньої образності (Г. Клименко-Синьоок [7], І. Ніколайчук [9], І. Сташук [11], О. Федько [13]). На думку І. Ніколайчук, письменник зосереджується на тому, що Одиссей, утративши рідний дім, дружину та єдиного сина, має повернутися назад і спробувати виправити життєві помилки, щоб віднайти найдорожче [9]. «Зовнішні події тут є швидше приводами до заглиблення в свідомі порухи душі персонажів і до усвідомлення ними того, що раніше залишалося для них таємницею в структурі власного «Я» [1, с. 92]. Мовознавчі дослідження роману «Ловець океану. Історія Одиссея» на сьогодні є поодинокими, зокрема, стилістико-синтаксичній організації філософських речень твору присвячена студія Ю. Калашник [6]. Пропонована розвідка продовжує вивчення мови цього твору.

Філософське осмислення порушуваних проблем і висвітлення ключових мотивів, особлива манера оповіді дають авторові змогу наблизити епос до сучасної людини. Головний герой роману Одиссей переосмислює свій життєвий шлях відповідно до набутого досвіду втрат і зустрічей, тому він вирішує пройти його ще раз, щоб інакше подивитися на ті ситуації, стосунки, в яких свого часу перебував. На наш погляд, протиставлення у творі стає одним з основних прийомів вербалізації мотиву пошуку сенсу життя. Вимальовується своєрідна тріада: переосмислення – повернення – протиставлення як складник одкровення.

У мові роману В. Єрмоленка «Ловець океану. Історія Одиссея» численні зіставлення і протиставлення мають різне лексико-

синтаксичне вираження. Це і антонімічні пари в межах простих і складних речень, і різні види складних конструкцій та надфразні єдності із зіставно-протиставними відношеннями між частинами.

Досить часто антитези базуються на антонімах, розташованих поряд або дистантно (у різних предикативних частинах або навіть реченнях), як-от: «**Кохання й ненависть увійшли в моє серце, як дві стріли, і я часом не міг відрізнити одну від одної, рани від обох породжували біль, але смерть моя мене не ввіймала**» [4, с. 7]; «**Кохання завжди закінчується гіркістю. Починається солодко, закінчується гірко**» [4, с. 156]; «**Найтяжче витримати далекість того, хто був тобі близький**» [4, с. 65]. Використання антонімів кохання – ненависть у першому прикладі підтримується синтаксичним протиставленням у сурядній частині. У другому – взаємодіють антитеза, синтаксичний паралелізм та епіфоричний повтор, посилюючи передавану думку. Особливу увагу привертають контексти, у яких функціює кілька антонімічних пар: «**Я повернуся до Океану, який огортає твердь земну, мов своє дитя. Який був її початком і її межєю. Я відчую край землі і край свого життя теж. Я поєднаю в собі скінченність і нескінченність. Я буду ловцем моря. Ловцем Океану**» [4, с. 65]. Наведений фрагмент демонструє охоплення антитетичністю паралельних площин: виникнення життя на Землі і філософське осмислення власного життя окремою людиною.

Контекстуальними антонімами, поєднаними синтаксичним планом вираження, представлено протиставлення в реченні, що втілює мотив повернення до рідного дому: «**Я був на землі, що мене породила, що дала мені тепло і повітря, <...> що дала мені дім і кохання – і яка тепер стала чужою, яка стала тепер порожньою**» [4, с. 9]. Автор ампліфікує підрядні частини, створюючи період і посилюючи таким чином контраст до парадоксальності. Розгорнута метафора передає гострий біль Одиссея, якому важко досягнути те, що рідне може спорожніти й віддалитися.

Для передання протиставлення використано, зокрема, сурядні сполучники *а, але, та* (в значенні *але*), *однак*. Значною мірою переважають конструкції із сполучником *але*. Досить частотним у вживанні є сполучник *а*, хоча він здебільшого виражає зіставні відношення. Нечисленними є речення із протиставними сполучниками *та* і *однак*. Це дає змогу зробити висновок, що в оповіді превалюють речення з виразним протиставленням та контрастом.

Синтаксичні конструкції із сполучниками *а, та* виражають різноманітні за змістом протиставлення, а саме:

– вибір можливої поведінки: «**Ви можете йти зі мною, а можете залишитися, читали вони в моїх очах**» [4, с. 17];

– контрастні дії або поведінку, наприклад: «*Мої руки блукали її тілом, мій погляд торкався її шкіри, а вона непорушно дивилася на мене*» [4, с. 112]; «*Я хотіла, щоби він відчув мою владу, та насправді він відчув мою слабкість*» [4, с. 61];

– неочікувані реакції чи явища: «*Вночі ти дарувала мені радість, а зранку забувала про неї*» [4, с. 132]. «*Часом буває так, що ти занурюєшся у безодню, та безодня раптом стає ясна і чиста*» [4, с. 28];

– відчуття персонажа: «*І тоді на її боці земля і цілий світ, а на твоєму боці тільки точка, накреслена її поглядом*» [4, с. 115];

– внутрішні зміни, що зумовлюють трансформацію відчуттів і поведінки: «*Пілад уже старець, казали вони мені, він говорить із богами й деревами, та вже не розуміє мови людей*» [4, с. 12];

– парадоксальність, наприклад: «*Її пророцтва були правдиві, та ніхто зі смертних не вірив їм*» [4, с. 104];

– невизначеність: «*Вони тягнули жереб, <...> жереб іти вглиб острова, <...> до будинку, що міг нести спасіння, а міг нести смерть*» [4, с. 107].

Створювана сполучником *а* антитеза, що має структуру сурядно-підрядного речення і поєднується з хіазмом, відбиває не тільки зміну почуттів, а й своєрідне психологічне замкнене коло: «*Я покохала його, бо мені було страшно, а зараз мені ставало страшно, бо я покохала його*» [4, с. 36]. Словесний образ привертає увагу чіткістю усвідомлюваного, гостротою, цьому сприяє і повтор-обрамлення. Зрідка між частинами із сурядним зв'язком спостерігаємо протиставно-допустові смислові відношення, як-от: «*Ми провели двадцять ночей разом, а він і досі торкався до мене так, як перше сонце навесні торкається шкіри*» [4, с. 40]; «*Ваші тіла крихкі, та ваші серця теплі*» [4, с. 100]. Нашарування цього смислового відтінку в наведених контекстах посилюють метафоричність образів, що вносять в оповідь ліричний струмінь.

Більшим різноманіттям відзначаються конструкції із сполучником *але*, що передає виразне протиставлення і контраст. У тексті роману протиставлення із цим сполучником є частотним прийомом організації не тільки складносурядних речень, а й надфразних єдностей. За нашими спостереженнями, автор нерідко подає протиставні конструкції в надфразних єдностях з абзацу, посилюючи таким чином їхню структурну та смислову вагу, як-от:

«*Я так довго мовчав <...>, що втратив здатність говорити.*

Але час настав. Час усє розповісти <...>» [4, с. 5].

Антитетичність цього контексту створюють антоніми *мовчати – говорити, час розповісти і посилює дистантний повтор ключової лексики час.*

Протиставлення підпорядковані, зокрема, втіленню мотиву втрати головним героєм зв'язку з домівкою і рідними та їх пошуку:

«*Знову і знову я кликав Пенелопу, свою кохану дружину, свою царицю, якої не бачив двадцять років. Знову й знову просив я спуститися до мене <...>, обійняти мене, впустити до своєї душі.*

Але голос мій луною проносився моєю землею, як дух бога над водою. Пенелопа не вийшла до нас» [4, с. 8].

Останнє речення цього контексту теж акцентує увагу на тому, що розгортання сюжету не йде шляхом традиційної «одиссеї». Подання речень із протиставленням з абзацу забезпечує їм сильну позицію, бо дає змогу підкреслити своєрідний висновок або передати безрезультатність дій і зусиль персонажів, та слугує динаміці оповіді.

Особливої синтаксичної виразності в мові аналізованого роману набувають антитези, підтримувані іншими стилістичними прийомами та засобами художньої образності. Синтаксичний паралелізм досить часто посилює антитетичну семантику, даючи змогу максимально сконцентрувати думку, наприклад: «*Колись я перемагав ворожі армії, плюндрував міста і вбивав велетнів. Сила моя була завжди зі мною, <...>. Але за кожною силою стоїть жорстокість, за кожною вневенністю стоїть сліпота*» [4, с. 15]. Філософське осмислення життя передбачає протиставлення позитивного й негативного, їх неоднозначного сприйняття та відносності і того, і другого.

Протиставлення нерідко винесене в парцелят, що теж сприяє його акцентуванню. В аналізованому творі філософія життя розкривається на контрасті фізичного сприйняття та емоційної оцінки побаченого під час повернення Одиссея додому: «*Я впізнавав вигони берега і лінії пагорбів, я міг би повторити ці контури у своїй уяві, з заплющеними очима. Але мені здавалося, що я знову на безлюдному острові, <...>»* [4, с. 7].

Деякі надфразні єдності пов'язані протиставленнями як рефреном: «*Але щоразу вони поверталися ні з чим, з порожніми словами та пустими надіями*» [4, с. 12]; «*Але я через нього лишився ні з чим. Я лишився з чорним стовбуром, який колись квітнув щороку і дарував мені солодкі плоди*» [4, с. 13]. Автор в обох прикладах розгортає оповідь, розкриваючи лексему *ні з чим*: у першому контексті – метафоричними епітетами, а в другому – символічним значенням дерева як основи життя, від якого залишився тільки *чорний стовбур*. Своєрідним рефреном звучить протиставлення, що характеризує неочікувану поведінку Сирен щодо Одиссея: «*Я чекав гострого удару зубів. Але Сирена дивилася на мене своїми зеленими очима, і в її погляді було більше смутку, ніж байдужості*» [4, с. 24]. В. Єрмоленко передає зміну настрою міфологічної істоти, змальовуючи погляд.

Експресію породжує взаємодія протиставлення і негачії. В одному з фрагментів контраст посилено ампліфікацією безособових конструкцій

із предикатом *немає*: «Я підійшов до колони, що підпирала стелю мого будинку; <...>. Колона ще стояла, вкрита тріщинами та слідами вологи, але не було нічого, що вона тримала на собі. Стелі вже немає, даху вже немає. В Атланта вкрали небо» [4, с. 9]. Спостерігаємо глибоке переосмислення життєвих цінностей: для людини є небом, а значить, святим і життєдайним – власний дім і родина. Останнє речення сприймається радше як вирок.

У частині, де зображено повторне перебування Одисея на острові Сирен, текстотвірної ваги набуває епіфора, що є протиставною за семантикою: «*Ніжність розривала моє серце, але я стояв, не рухаючись. Ніжність лилася з моїх очей, я не міг утримати цих безумних сліз, я ніколи так не ридав, але я стояв, не рухаючись. Горло моє ніколи так не здригалось, обличчя моє ще ніколи не було так наповнене ріками. Але я стояв, не рухаючись*» [4, с. 23]. Повтор передає внутрішню силу Одисея і стає своєрідним рефреном у цій надфразній єдності.

Антитетичність вносить особливу експресію, якщо супроводжує питально-риторичне речення, у якому передано сумнів щодо звичних раніше для головного героя дій та почуттів: «Я мав кликати богів, я мав шукати їхньої поради, я мав приносити їм жертви. Але чи скажуть вони мені правду?» [4, с. 15].

На самому початку оповіді В. Єрмоленко використовує протиставлення як складник потужного риторичного прийому, побудованого на ствердженні й запереченні: «Я розповів вам історію Одисея, шукача і мандрівника, <...>. Мою історію. Ви чули її сотні разів, я знаю. Але ні, ви не чули її ніколи. Такої ви не чули її ніколи» [4, с. 5]. Парадоксальне протиставлення дає змогу своєрідно градувати створюваний словесний образ, при цьому стверджувальне речення майже повністю відбивається в заперечному, щоб отримати своєрідну розв'язку в останньому наведеному реченні. Таким чином автор не тільки створює експресію, а й привертає увагу читача до подальшого розгортання оповіді своєрідною інтригою.

В. Єрмоленко застосовує риторичний прийом, який втілює конструкція *так, але*. Стверджувальна частка *так* слугує початком заперечення: «Я віддав своє кохання Цирцеї та Каліпсо – і лишив Пенелопу без чоловіка, а Телемаха без батька. Чи захочуть вони мене бачити? Так, але тільки для того, щоб плюнути мені в обличчя» [4, с. 16]. На нашу думку, у наведеному контексті створюється не стільки заперечення, скільки парадоксальність між змістом питального речення і небажаною метою цієї зустрічі, але певною мірою передбачуваною.

Вважаємо, що подібну семантику має протиставлення, що вводиться фразою *але тільки тому, що...*, як-от: «*Боги карали мене,*

насилали на мене бурі, позбавляли мене пам'яті, вбивали моїх воїнів – але тільки тому, що я образив їх. Ніхто не прийшов до мене і не сказав: Одиссею, ти винен перед тими, кого любиш, перед тими, хто не заподіяв тобі нічого злого. Ось твоє покарання, пройди його від початку до кінця, випий цю чашу до дна» [4, с. 16]. Подальший контекст із запереченням розкриває глибший сенс протиставлення: для богів не важливою була доля рідних людей Одисея, яких він залишив без своєї участі, уваги й любові.

Серед складносурядних речень із сполучником *але* функціують такі, що мають протиставно-компенсувальні відношення між предикативними частинами: «*Ви слабші, але зі слабкості народжується краса*» [4, с. 100]. У цьому прикладі думка розгортається своєрідним ланцюжком, єднальною ланкою якого є коренеслівний повтор (*слабші – зі слабкості*).

Експресією відзначаються багаточленні протиставлення, наприклад: «*Він дивився на неї і ледь не плакав, але сльози його не були слізьми втрати, а слізьми захвату, горло його стискалося в спазмах, але це були спазми не відчаю, а подиву*» [4, с. 213]. Автору вдається відобразити емоційний стан Одисея в момент, коли йому наснилася Пенелопа. Письменник прагне підкреслити протиставлення інтонаційно та пунктуацією, тому подекуди ставить тире між предикативними частинами, наприклад: «<...> *вся вона говорила, її очі говорили, її дихання говорило, її руки говорили – але її слова мовчали*» [4, с. 213]. За допомогою синтаксичного паралелізму й повтору дієслів-присудків створено метафоричний образ дружини, що явилася уві сні.

Між реченнями надфразної єдності подекуди виникає протиставлення із безсполучниковим зв'язком, наприклад: «*Дехто каже, що хотів би прожити своє життя знову, нічого не змінюючи, ні про що не шкодуючи. Я не з таких*» [4, с. 16]. Таке конструювання антитези загострює думку, робить її безапеляційною.

Антитеза нерідко слугує створенню афористичних висловів (див. докладніше[6]), цьому сприяє небагатослівність і замкнена смислова структура речення, наприклад: «*Сльози течуть дарма, якщо з них не народжується радість*» [4, с. 86]; «*Бо злість поневолює, а доброта вивільняє*» [4, с. 210]. Наведені афоризми є різними типами складних речень, у них протиставляються лексеми на позначення морально-етичних категорій і важливих життєвих явищ.

Отже, протиставлення є показовим смисловим і конструктивним елементом мови роману В. Єрмоленка «Ловець океану. Історія Одисея». Надзвичайно активне використання в оповіді протиставних речень зумовлене тим, що вони якнайповніше передають зміну поглядів головного героя. Різні за структурою і лексичним наповненням протиставні конструкції передають внутрішні

роздуми Одиссея, критичну оцінку ним власної поведінки, дій оточення, того, що здавалося закономірним і звичним. Письменник посилює текстотвірну вагу протиставлення шляхом винесення в окремі абзаци надфразних єдностей, парцелюванням, пунктуаційним виділенням. Протиставна семантика увиразнюється синтаксичним паралелізмом, повторами, хіазмом, рефренами. Найчастіше контрастність поєднується із запереченням,

що теж становить специфіку оповіді цього роману. Автор використовує риторичні прийоми посилення антитетичної думки. Конструкції з протиставленням слугують створенню експресивних мікрообразів художнього твору, а також є складниками його композиційної організації. Вивчення протиставлення в художньому мовленні дасть змогу глибше простежувати риси творчої манери автора, особливості його світобачення.

Список використаної літератури

1. Гребенюк Т. Наративні форми репрезентації внутрішнього світу героя в романі Володимира Єрмоленка «Ловець океану. Історія Одиссея». *Сучасні проблеми мовознавства і літературознавства*. 2018. Вип. 23. С. 90–94.
2. Губарева Г. А., Калашник Ю. І. Антитетичність інтимної лірики Ірини Фотуйми. *Мовознавчий вісник: зб. наук. праць*. Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького. 2022. Вип. 32. С. 110–115. <https://10.31651/2226-4388-2022-32-110-115>
3. Гуйванюк Н. В. Антитетичні семантико-синтаксичні відношення у надфразній єдності та тексті. *Studia Linguistica*. 2011. Вип. 5. С. 43–50.
4. Єрмоленко В. Ловець океану. Історія Одиссея. Львів: Вид-во Старого Лева, 2017. 216 с.
5. Єрмоленко С. Я. Лінгвософія поетичних текстів Лесі Українки. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2020. № 45. Т. 1. С. 23–25. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2020.45-1.6>
6. Калашник Ю. І. Стилiстико-синтаксична організація філософських сентенцій у романі В. Єрмоленка «Ловець океану. Історія Одиссея». *Мовознавчий вісник: зб. наук. праць*. Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького. 2021. Вип. 31. С. 40–47. <https://10.31651/2226-4388-2021-31-40-47>
7. Клименко-Синьок Г. Володимир Єрмоленко «Ловець океану: Історія Одиссея». URL: <https://chytay-ua.com/blog.php?id=509>.
8. Лощинова І. С. Мовностилістичні засоби у романі Ірен Роздобудько «Я знаю, що ти знаєш, що я знаю...». *Закарпатські філологічні студії: Ужгородський національний університет*. 2022. Вип. 2 (25). С. 163–168.
9. Ніколайчук І. «Ловець океану» Єрмоленка: страшенно близький і неймовірно далекий Одиссей». URL: <http://archive.chytomo.com/news/lovec-oceanu-yermolenka-strashenno-blizkij-i-nejmovirno-dalekij-odissej>.
10. Полякова Т. В., Решетняк О. О. Експресивізація мовленнєвої тканини поетичної лексики: компаративний аспект (на прикладі поетичних творів Яра Славутича та київських «неокласиків»). *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород : Видавничий дім "Гельветика", 2024. Вип. 36. С. 43–47. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.36.7>
11. Стащук І. Ловець метафор: як читати «Історію Одиссея» Володимира Єрмоленка. *Пороги: Незалежний молодіжний портал*. URL: <http://porogy.zp.ua/2017/07/lovecs-metafor-yak-chytaty-istoriyu-odisseya-volodymyra-yermolenka/>
12. Стефурак Р. І. Лексико-семантичний контраст – конститутивний елемент поетичного тексту Богдана Томенчука. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського*. Філологія. Журналістика. 2021. Т. 32. № 2. Ч. 1. С. 62–66. URL: https://www.philol.vernadskyyjournals.in.ua/journals/2021/2_2021/part_1/1.pdf.
13. Федько О. Проекція екзистенційних станів в образах водної стихії в романі В. Єрмоленка «Ловець океану. Історія Одиссея». *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Сер. : Філологічні науки. 2019. Вип. 19. С. 131–138.

Надійшла до редакції 17 лютого 2026 р.

Прийнята до друку 15 квітня 2026 р.

Опублікована 29 травня 2026 р.

References

1. Grebeniuk, T. (2018). Naratyvni formy reprezentatsii vnutrishnoho svitu heroia v romani Volodymyra Yermolenka "Lovets okeanu. Istoriia Odisseia" [Narrative forms of representation of the hero's inner world in Volodymyr Yermolenko's novel "The Ocean Catcher. Odysseus' Story"]. *Suchasni problemy movoznavstva i literaturoznavstva* [Modern Problems of Linguistics and Literary Studies], (23), 90–94.

2. Gubareva, H. A., & Kalashnyk, Yu. I. (2022). Antytetychnist intymnoi liryky Iryny Fotuimy [Antithetical nature of Iryna Fotuima's intimate lyrics]. *Movoznavchyi visnyk: zbirnyk naukovykh prats* [Linguistic Bulletin: Collection of Scientific Papers], (32), 110–115. <https://doi.org/10.31651/2226-4388-2022-32-110-115>
3. Huivaniuk, N. V. (2011). Antytetychni semantiko-syntaksychni vidnoshennia u nadfraznii yednosti ta teksti [Antithetical semantic-syntactic relations in supra-phrasal unity and text]. *Studia Linguistica*, (5), 43–50.
4. Yermolenko, V. (2017). Lovets okeanu. Istoriiia Odisseia [The Ocean Catcher. Odysseus' Story]. Vydavnytstvo Staroho Leva.
5. Yermolenko, S. Ya. (2020). Linhvosofoiia poetychnykh tekstiv Lesi Ukrainky [Linguosophy of Lesya Ukrainka's poetic texts]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Filolohiia* [Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Philology], 1(45), 23–25. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2020.45-1.6>
6. Kalashnyk, Yu. I. (2021). Stylistyko-syntaksychna orhanizatsiia filosofskykh sententsii u romani V. Yermolenka «Lovets okeanu. Istoriiia Odisseia» [Stylistic and syntactic organization of philosophical maxims in V. Yermolenko's novel "The Ocean Catcher. Odysseus' Story"]. *Movoznavchyi visnyk: zbirnyk naukovykh prats* [Linguistic Bulletin: Collection of Scientific Papers], (31), 40–47. <https://doi.org/10.31651/2226-4388-2021-31-40-47>
7. Klymenko-Synyook, H. (n.d.). Volodymyr Yermolenko “Lovets okeanu: Istoriiia Odisseia” [Volodymyr Yermolenko "The Ocean Catcher: Odysseus' Story"]. Chytay UA. <https://chytay-ua.com/blog.php?id=509>
8. Loshchynova, I. S. (2022). Movnostylistychni zasoby u romani Iren Rozdobudko «Ya znaiu, shcho ty znaiesh, shcho ya znaiu...» [Linguistic and stylistic means in Iren Rozdobudko's novel "I Know That You Know That I Know..."]. *Zakarpatski filolohichni studii* [Transcarpathian Philological Studies], 2(25), 163–168.
9. Nikolaichuk, I. (n.d.). «Lovets okeanu» Yermolenka: strashenno blyzkyi i neimovirno dalekyi Odissei [Yermolenko's "The Ocean Catcher": A terribly close and incredibly distant Odysseus]. Chytomo. <http://archive.chytomo.com/news/lovec-okeanu-yermolenka-strashenno-blizkij-i-nejmovirno-dalekij-odisej>
10. Poliakova, T. V., & Reshetniak, O. O. (2024). Ekspresyvizatsiia movlennyevoi tkanyny poetychnoi leksyky: komparatyvnyi aspekt (na prykladi poetychnykh tvoriv Yara Slavutycha ta kyivskykh «neoklasykiv») [Expressivization of the speech fabric of poetic vocabulary: A comparative aspect (on the example of poetic works of Yar Slavutych and Kyiv "neoclassicists")]. *Zakarpatski filolohichni studii* [Transcarpathian Philological Studies], (36), 43–47. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.36.7>
11. Stashchuk, I. (2017, July). Lovets metafor: yak chytaty “Istoriiu Odisseia” Volodymyra Yermolenka [Catcher of metaphors: How to read Volodymyr Yermolenko's "Odysseus' Story"]. Porohy. <http://porogy.zp.ua/2017/07/lovets-metafor-yak-chytaty-istoriyu-odiseya-volodymyra-yermolenka/>
12. Stefurak, R. I. (2021). Leksyko-semantychnyi kontrast – konstytutyvnyi element poetychnoho tekstu Bohdana Tomenchuka [Lexico-semantic contrast as a constitutive element of Bohdan Tomenchuk's poetic text]. *Vcheni zapysky TNU im. V. I. Vernadskoho. Filolohiia. Zhurnalistyka* [Scientific Notes of Taurida National V.I. Vernadsky University. Philology. Journalism], 32(2), part 1, 62–66. https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/2_2021/part_1/13.pdf
13. Fedko, O. (2019). Proektsiia ekzystentsiinykh staniv v obrazakh vodnoi stykhii v romani V. Yermolenka "Lovets okeanu. Istoriiia Odisseia" [Projection of existential states in the images of the water element in V. Yermolenko's novel "The Ocean Catcher. Odysseus' Story"]. *Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu. Serii: Filolohichni nauky* [Scientific Notes of Berdyansk State Pedagogical University. Series: Philological Sciences], (19), 131–138.

Submitted February 17, 2026.

Accepted April 15, 2026.

Published May 29, 2026.

Yuliya Kalashnyk, Candidate of Philology, Associate Professor of the Department of Ukrainian Language, Kharkiv National University named after V. N. Karazin (Kharkiv, Maidan Svoboda, 4, 61022, Ukraine); e-mail: kalashnyk_julia@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0003-2737-8612>

Philosophy of life in Volodymyr Yermolenko's novel *The Ocean Catcher: The Story of Odysseus* through the prism of opposition: stylistic and syntactic aspects

Opposition is one of the defining stylistic and syntactic devices of narrative development in Volodymyr Yermolenko's novel *The Ocean Catcher: The Story of Odysseus*. Contexts involving opposition in this work are characterized by philosophical depth and diverse structures; however, they have not yet been the

subject of systematic study, which determines the relevance of their linguistic investigation. The purpose of this study is to identify the features of the verbalization of oppositions and their functions in the language of the novel. Opposition serves as a significant semantic and constructive element in the language of the analyzed work. The extremely active use of opposition is driven by the protagonist's re-evaluation of the realities of life. A distinct triad emerges: *re-evaluation – return – opposition* as a component of revelation. Oppositional constructions, varying in structure and lexical content, convey the internal reflections of the characters, primarily Odysseus and his critical assessment of his own behavior and the actions of those around him. Quite often, antitheses are based on antonyms located either adjacently or distantly. In the text of the novel, opposition with the conjunction *but (ale)* is a frequent device for organizing not only compound sentences but also supra-phrasal units. The latter are sometimes linked by oppositions acting as a refrain. The author strengthens the text-forming weight of opposition through the use of separate paragraphs for supra-phrasal units, parceling, and punctuation highlighting. Oppositional semantics are further enhanced by syntactic parallelism, repetition, chiasmus, and refrains. Most often, contrast is combined with negation, which also constitutes a specific feature of the narrative in this novel. The author employs rhetorical devices to amplify antithetical thought. Multi-component oppositions are noted for their expressiveness. Antithesis frequently serves to create aphoristic statements within the language of the novel. Thus, constructions with opposition serve to create expressive micro-images of the literary work and act as components of its compositional organization..

Key words: antithesis, oppositional constructions, supra-phrasal unit, parceling, rhetorical device.

Як цитувати: Калашник, Ю. (2026). Філософія життя в романі В. Єрмоленка «Ловець Океану. Історія Одиссея» крізь призму протиставлення: стилістико-синтаксичний аспект. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія»*, (98), 87-93. <https://doi.org/10.26565/2227-1864-2026-98-13>

Cite as: Kalashnyk, Y. (2026). Philosophy of life in Volodymyr Yermolenko's novel *The Ocean Catcher: The Story of Odysseus* through the prism of opposition: stylistic and syntactic aspects. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series Philology*, (98), 87-93. <https://doi.org/10.26565/2227-1864-2026-98-13> [in Ukrainian]